

Stefna BSRB

Samþykkt á 43. þingi
október 2012

BSRB

BSRB - Bandalag starfsmanna ríkis og bæja

Hönnun og umbrot: Grafík

Ljósmyndir: Gunnar Reyr, Axel Jón

Prentun: Prentmet

Efnisyfirlit

Almannajónusta	4
Atvinnumál	6
Heilbrigðismál	10
Húsnæðismál	12
Jafnréttismál	14
Kjaramál	18
Lífeyrismál	20
Skattamál	24
Umhverfismál	26
Vinnuvernd	28

Almannaþjónusta

Almannatryggingar Íslands eiga að grundvallast á jöfnu aðgengi fyrir alla. Almannaþjónusta á samfélagslegum grunni er birtingarmynd lýðræðisins og einn af hornsteinum þess. Almannaþjónustuna ber að reka á samfélagslegum grunni af opinberum aðilum þar sem allir eiga jafnan rétt, óháð efnahag. Það er grundvallaratriði að svo verði áfram.

BSRB telur að opinber almannaþjónusta eigi að gegna lykilhlutverki í uppbyggingu samfélagsins. Reynslan sýnir að velferðarþjófóðfélag verður ekki reist nema á gildum samstarfs, samvinnu og jafnaðar, gildum sem verkalýðshreyfingin

hefur haldið á lofti frá öndverðu.

Tryggja verður að lagarammi almannaþjónustunnar sé nægilega traustur til að veita henni vernd gegn markaðsvæðingu. Opinn og jafn aðgangur allra að heilbrigðiskerfi óháð greiðslugetu er forsenda þess að tryggja megi grundvallarrétt til heilbrigðis.

Slíkan aðgangur er ekki hægt að tryggja nema að heilbrigðisþjónustan sé í höndum hins opinbera sem skipuleggur, stýrir og fjármagnar hana á grunni jafnréttis og samstöðu. Þjónustuna þarf með öðrum orðum að skipuleggja þannig að þarfir allra landsmanna séu hafðar í huga en ekki miðað við greiðslugetu.

Almannaþjónusta

- » Að almannaþjónusta sé rekin á samfélagslegum grunni
- » Að almannatryggingar verði eflaðar svo þær standi undir hlutverki sínu
- » Að tryggt verði að lagarammi um almannaþjónustu veiti öllum jafnan aðgang óháð efnahag og búsetu

Atvinnumál

Helsta velferðarmálið hverju sinni er að tryggja aðgengi allra vinnufærra karla og kvenna að atvinnu. Hátt atvinnustig er lykilsenda þess að hægt sé að halda uppi velferðarkerfi og því er brýnasta viðfangsefni stjórnvalda hvers tíma að halda atvinnuleysi í lágmarki.

Öflugur opinber vinnumarkaður er á meðal þess sem hefur skapað Norðurlöndunum sína sérstöðu. Mikilvægt er að sveigjanleiki á vinnumarkaði sé sem mestur og um leið jafnvægi á milli opinbers geira og almenns vinnumarkaðar.

Á Norðurlöndunum er sveigjanleiki á milli þessara tveggja vinnumarkaða mikill. Þannig hefur tekist að búa til kerfi þar sem meðaltekjur eru með því hæsta í heiminum, tekjudreifingin er mjög jöfn og atvinnuþátttaka mikil.

Opinber vinnumarkaður er grunnstoð norræna velferðarkerfisins þar sem jafnrétti fólks er haft að leiðarljósi. Sterk almannaþjónusta er árangursríkasta jöfnunartæki sem til er. Þess vegna er mikilvægt að viðhalda sterkum opinberum vinnumark-

Atvinnumál

- » Að tryggt sé að allir hafi atvinnu
- » Að launamisrétti kynjanna verði eytt með markvissum aðgerðum
- » Að tryggður sé öflugur opinber vinnumarkaður og að hann sé samkeppnisfær um kaup og kjör við almennan vinnumarkað
- » Að auðlindir þjóðarinnar verði nýttar á sem hagkvæmastan hátt og sjálfbærni höfð að leiðarljósi
- » Að stuðlað verði að frekari nýsköpun og hlúd að vaxtasprotum
- » Að tryggt sé öruggt aðgengi atvinnuleitenda að öflugum öryggisneti í umsjá opinberra aðila og að jafnræði ríki meðal launþega á vinnumarkaði

aði sem er samkeppnisfær við hinn almenna vinnumarkað.

Mikilvægt er að verja grunnþjónustu samfélagsins. Oft vill það gleymast að almannþjónustan er einn mikilvægasti hlekkurinn í atvinnulífinu sem skilar þjóðfélaginu miklum arði. Þar starfa þúsundir í skólum, félags- og heilbrigðisþjónustu og víða eru konur í miklum meirihluta þessara starfa. Niðurskurður á almannþjónustu verður því aldrei nema skammtímalausn til að spara fjármuni til fárra ára og leiðir til aukins kostnaðar fyrir samfélagið allt til lengri tíma. Þess vegna er brýnt að efla almannþjónustuna í stað þess að veikja hana.

Ísland er ríkt af auðlindum sem nýta þarf á hagkvæman hátt við

uppbyggingu efnahagslífsins. Sátt verður að ríkja um hagkvæma nýtingu auðlinda landsins, hvort sem er á landi eða á hafi úti. Mikilvægt er að standa vörð um þær og sjá til þess að arður af þeim skili sér til landsmanna.

Stjórnvöld geta dregið úr atvinnuleysi með því að huga að menntun sem miðast við þarfir atvinnulífsins. Einnig eru stjórnvöld fær um að stuðla frekar að atvinnuþátttöku með innspýtingaraðgerðum á margvíslegum sviðum samfélagsins. Gjarnan hafa stjórnvöld stuðlað að auknum framkvæmdum á vegum hins opinbera þegar upp-sveiflur hafa verið í samfélaginu og svo hefur verið dregið úr þeim í niðursveiflum. Þessu ætti einmitt að vera öfugt farið til að

draga úr verðbólgu á uppgangstímum og minnka atvinnuleysi þegar ekki árar eins vel.

Traustur grundvöllur hefur verið lagður að fjölbreyttri atvinnustarfsemi með aukinni menntun. Þess vegna er mikilvægt að stuðla að frekari nýsköpun og hlúa að vaxtarsprotum. Vaxandi atvinnugreinar á borð við ferðaþjónustu, upplýsingatækni og líftækni skapa mörg störf og eru nær undantekningarlaust gjaldeyrisskapandi. Til að góðar hugmyndir verði að veruleika verður að tryggja fjármögnun þeirra. Með fjölbreyttu atvinnulífi og raunverulegri gjaldeyrissköpun fyrirtækja má draga úr líkum á stórfelldum örðugleikum í atvinnulífinu.

Slæmt atvinnuástand bitnar ekki síst á ungu fólki og því er það skylda stjórnvalda að hlúa vel að menntun og öðrum úrræðum til að gera fólk sem hæfast fyrir vinnumarkaðinn. Atvinnuleysi hefur mikil áhrif á lýðheilsu fólks til hins verra og því brýnt að grípa sem fyrst í taumana missi fólk atvinnu sína.

Stjórnvöld, menntastofnanir og atvinnulífið allt verða sameiginlega að styðja við nýsköpun í atvinnumálum í samráði við verkaldýðsfélög. Stéttarfélag hafa

mikilvægu hlutverki að gegna við þróun vinnumarkaðarins. Tækniframfarir og nýsköpun valda því að stöðugar breytingar verða á vinnumarkaðnum og því verður að eiga gott samstarf við menntastofnanir svo að launafólk geti stunda símenntun og þannig endurnýjað þekkingu sína.

Styrkja verður stöðu landslutanna svo þeir hafi aðdráttarafl fyrir fólk til búsetu og starfa. Styrkja verður uppbyggingu atvinnulífs og opinberrar þjónustu á landinu öllu.

Huga verður að því hvernig árangur í atvinnumálum er mældur. Atvinnustig segir ekki alla söguna því tekjudreifing, samkeppnishæfni, ánægja í starfi, starfsumhverfi, framleiðni og fleiri þættir skipta líka sköpum.

Markmiðið á alltaf að vera að auka lífkjör og lífsgæði launafólks. Til að ná markmiðum um aukin lífsgæði vinnandi fólks og arðsemiskröfur atvinnurekenda má þó aldrei gleyma siðferðislegum og félagslegum grunnviðmiðunum um jöfnuð, réttlæti og samfélagslega ábyrgð.

Að tryggt sé öruggt aðgengi atvinnuleitenda að öflugum öryggisneti í umsjá opinberra aðila og að jafnræði ríki meðal launþega á vinnumarkaði.

Heilbrigðismál

Jafnt aðgengi allra að heilbrigðisþjónustu, óháð efnahag, stuðlar öðru fremur að auknum jöfnuði fólks og við því fyrirkomulagi ber ekki að hrófla. BSRB leggst alfarið gegn markaðsvæðingu heilbrigðisþjónustu og gjaldtöku sem byggja á hagnaðarsjónarmiðum.

Endurskoða verður gjaldtöku fyrir ýmsa þætti heilbrigðisþjónustu til að stuðla frekar að jöfnu aðgengi fólks að heilbrigðisþjónustu. BSRB vill að leitast verði við að sem minnst gjaldtaka verði innan heilbrigðiskerfisins í framtíðinni. Heilbrigðiskerfi Íslendinga á að veita hverjum sem þarf á aðstoð að halda alla þá þjónustu sem völ er á án mikils tilkostnaðar fyrir viðkomandi.

Aukna þátttöku almennings í greiðslu fyrir nauðsynleg lyf verður að endurskoða. Það liggur í hlutarins eðli að lyfjakostnaður lendir mest á þeim sem eiga við veikinda að stríða. Veikinda valda tekjumissi ofan á aðra

erfiðleika og því ætti það að vera grunnréttur þeirra sem veikir eru að fá lyf við hæfi án mikils kostnaðar fyrir viðkomandi.

BSRB krefst þess að sú mismunun sem viðgengst milli einstaklinga vegna eðlis og uppruna sjúkdóma þeirra, raskana og kvilla verði leiðrétt. Sem dæmi má nefna augn-, heyrn, munnhols- og tannsjúkdóma. BSRB leggur til að tannheilsa barna og það sem henni fylgir falli undir almenna heilbrigðisþjónustu.

Huga verður að jafnræði til heilbrigðisþjónustu eftir búsetu. Hið opinbera verður sem dæmi að taka ríkari þátt í ferðakostnaði fólks sem búsetu sinnar vegna hefur ekki sama aðgengi að heilbrigðisþjónustu og aðrir.

Útgjöld til heilbrigðismála eru grundvallarforsenda hagvaxtar því ef heilsa fólks er góð gerir það því kleift að vinna meira og skila betur til samfélagsins. Umönnun aldraðra og barna skiptir líka sköpum í þessu sam-

hengi og veitir fleirum möguleika á að vinna og leggja þannig til samfélagsins.

Heilbrigðiskerfið á að reka á réttlátan hátt fyrir skattfé landsmanna. Kerfið á að vera skilvirkt

og tryggja öllum jafnan aðgang að fyrsta flokks þjónustu. Þetta er mikilvægur þáttur þess að viðhalda öryggi og lífsgæðum fólksins í landinu.

Heilbrigðismál

- » Að öllum landsmönnum verði tryggt jafnt aðgengi að heilbrigðisþjónustu, óháð efnahag og búsetu
- » Að heilbrigðisþjónustan verði gjaldfrjáls
- » Að snúið verði frá aukinni þátttöku almennings í lyfjakostnaði
- » Að allir eigi rétt á fullkornustu heilbrigðisþjónustu sem völ er á samkvæmt skilgreiningum Alþjóða heilbrigðismálastofnunarinnar (WHO)
- » Að lækningar sem varða munnsjúknaði, heyrn og sjón teljist til heilbrigðisþjónustu
- » Að heilbrigðisþjónustunni verði tryggt nægt fjármagn til reksturs og tækjakaupa

Húsnæðismál

Öruggt húsaskjól, hvort sem um er að ræða leiguhúsnæði eða séreign, er einn af hornsteinum almennrar velferðar og því verður að bregðast við breyttum þörfum á húsnæðismarkaðnum sem allra fyrst til að tryggja öllum viðunandi húsnæði á viðunandi kjörum til framtíðar.

Stefna stjórnvalda í húsnæðismálum verður að taka mið af nýjum aðstæðum sem skapast hafa á Íslandi. Koma verður til móts við hina miklu eftirspurn eftir leiguhúsnæði.

BSRB vill að almennu leigukerfi að norrænni fyrirmynd verði komið á hér á landi til að tryggja öllum húsnæði á viðunandi kjörum. Þannig mætti líka tryggja búsetuöryggi leigjenda til lengri tíma. Auka verður lánveitingar til bygginga á leiguhúsnæði til muna svo að þetta geti orðið að veruleika.

Reisa verður húsnæði sem miða sérstaklega að þörfum leigj-

enda. Sérstaklega væntar smærra húsnæði af ódýrari gerðinni á ákveðnum stöðum á landinu. Hentugt leiguhúsnæði myndi leggja sitt af mörkum við að gera leigumarkaðinn ódýari valkost en áður hefur verið og þannig stuðla að því að gera leiguformið að raunverulegum valkosti í búsetumálum á Íslandi.

Stuðning hins opinbera við ólík búsetuform verður að jafna. Samræmdar húsnæðisbætur í stað vaxta- og leigubóta munu jafna húsnæðisstuðning milli þeirra sem eiga húsnæði og þeirra sem leigja. Slíkt kerfi verður að koma til framkvæmda enda myndi slíkt húsnæðisbótakerfi stuðlað að frekari jöfnuði fólks.

Íbúðalánasjóður hefur um langt árabil verið mikilvæg stoð við einstaklinga við íbúðakaup. Með lánveitingum stuðlar sjóðurinn að því að landsmenn geti búið við öryggi og jafnrétti í húsnæðismálum, óháð búsetu. Mikilvægt

er að tryggja grundvöll sjóðsins og að hann verði áfram í eigu ríkisins enda hefur hann margsannað gildi sitt. Reglur sjóðsins verða reglulega að verða teknar

til endurskoðunar svo hann geti sinnt hlutverki sínu sem best eftir því hvaða aðstæður eru uppi í samfélaginu hverju sinni.

Húsnæðismál

- » Að öllum sé tryggt húsnæði á viðunandi kjörum
- » Að almennu leigukerfi verði komið á að norrænni fyrirmynd
- » Að tekið verði upp húsnæðisbótakerfi í stað vaxta- og leigubóta
- » Að íbúðalánasjóði verði tryggður áframhaldandi rekstrargrundvöllur og verði áfram í eigu ríkisins

Jafnréttismál

Standa skal vörð um að allir atvinnurekendur fylgi eftir markmiðum laga um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla. Það felur m.a. í sér að komið verði á jafnrétti og jöfnum tækifærum kvenna og karla á öllum sviðum þjóðfélagsins og staðinn vörður um það. Bandalagið á að tryggja að allir félagsmenn þess búi við jafnrétti á vinnumarkaði. Starfsemi aðildarfélaga BSRB og skrifstofa bandalagsins skal endurspeglja að unnið sé í samræmi við jafnréttislög.

Eitt af hlutverkum BSRB er að gæta þess og fylgja því eftir að gætt sé að mannréttindum. Hugtakið felur í sér að allir eiga rétt á að njóta mannrétt-

inda án mismununar, eins og til að mynda vegna kynferðis, kynhneigðar, kynþáttar, litarháttar, aldurs, trúar, tungumáls, búsetu, stjórnmálaskoðana, þjóðernis, félagslegrar stöðu, fötlunar eða efnahags.

Kjarakönnun BSRB hefur sýnt fram á að óútskýrður kynbundinn launamunur kynjanna er um 13% á landsvísu. Það hlýtur þess vegna að vera forgangsverkefni stjórnvalda, atvinnurekenda og verkalýðshreyfingarinnar að uppræta kynbundinn launamun.

Kynbundinn launamunur hefur verið til umræðu hjá aðilum vinnumarkaðarins og stjórnvöldum um

Jafnréttismál

- » Að jafnrétti kynjanna til starfa verði tryggt
- » Að allir búi við jafnrétti á vinnumarkaði
- » Að stjórnvöld grípi til aðgerða til að uppræta kynbundinn launamun
- » Að foreldrum verði gert kleift að njóta jafnréttis við uppeldi barna og möguleika til að verja tíma með fjölskyldunni
- » Að vinnuvikan verði stytta í 36 stundir til að auðvelda samþættingu fjölskyldu- og atvinnulífs og tryggja jafnrétti
- » Að réttur foreldra á vinnumarkaði til fæðingarorlofs verði lengdur og greiðsluþak fæðingarorlofs sjóðs verði hækkað
- » Að kynbundin og kynferðisleg áreitni á vinnustöðum verði upprætt
- » Að réttur launafólks til fjarvista frá vinnu vegna langtíma veikinda barna og nánustu aðstandenda verði tryggður án skerðingar launa

mjög langt skeið. Búið er að skipa marga starfshópa og fá fjöldann allan af sérfræðingum til að greina vandann. BSRB krefst þess að næstu skref í baráttunni við kynbundinn launamun verði ekki eingöngu í þá átt að greina vandann heldur þarf að hefjast handa við að vinna gegn honum. Það verður hins vegar ekki gert nema fjármunir séu settir í það.

Bandalagið hefur lagt til að gerð verði áætlun um hvernig megi takast á við hann á áföngum. Óhjákvæmilegt er að hefjast handa sem fyrst í stað þess að halda áfram þeirri umræðu að berjast þurfi gegn vandanum. Taka þarf fyrstu skrefin í þeirri framkvæmd og stjórnvöld verða að taka þátt í samstarf um að vinna að útfærslu þessarar leiðar svo að hefja mætti þá vegferð að leiðrétta launamun milli starfsstétta þar sem meirihluti væri af öðru kyninu.

Svo að útrýma megi kynbundnum launamun er mikilvægt að taka til skoðunar mat á störfum enda er

íslenski vinnumarkaðurinn mjög kynjaskiptur.

Samhliða vinnu við upprætingu launamunar kynjanna verður að jafna stöðu þeirra við uppeldi barna og möguleika til að verja tíma með fjölskyldunni. Huga þarf að fæðingarorlofskerfi landsins og lengja orlofsrétt foreldra á vinnumarkaði samhliða því sem greiðslupak fæðingarorlofssjóðs verði hækkað.

Nýlegar tölur sýna að feður taka síður fæðingarorlof eftir efnahagshrun en fyrir. Tilgangur fæðingarorlofslaganna er að tryggja samvistir beggja forelda við barn sitt á fyrstu mánuðum ævi þess en vegna mikilla skerðingar á greiðslum úr fæðingarorlofssjóði hafa færri nýtt rétt sinn til töku fæðingarorlofs. Þar með ná löggin ekki að þjóna tilgangi sínum eins og æskilegt væri og þess vegna verður að taka ákveðna þætti þeirra til endurskoðunar.

BSRB leggur mikla áherslu á samþættingu fjölskyldu og atvinnulífs. Algengt er á vinnumarkaði að fólk

upplifi ákveðna togstreitu milli vinnu og einkalífs sem veldur erfiðleikum og streitu. Þann vanda má leysa með samþættingu fjölskyldu og atvinnulífs sem felur meðal annars í sér að tekið sé tillit til mismunandi aðstæðna starfsfólks og því sé auðveldað að samræma hin ólíku verkefni sem það sinnir í einkalífi og í starfi.

Helsta leiðin til samþættingu fjölskyldu og atvinnulífs er sveigjanlegur og fjrirsjáanlegur vinnutími. Stytting vinnuvikunnar úr 40 stundum í 36 er mikilvægur liður í því að búa til fjölskylduvænna samfélag sem grundvallast á samþættingu fjölskyldu- og atvinnulífs.

Miklu máli skiptir að launafólk geti brugðist við hinum ýmsu aðstæðum sem geta komið upp í einkalífi og hafi rétt til fjarvista frá vinnu vegna alvarlegra langtímaveikinda barna án skerðingar á launum. Hið sama er að segja um lengingu lágmarksréttar foreldra til fjarvista vegna veikinda barna sem og vegna maka eða annarra

náinna aðstandenda. Slík samþætting leiðir til aukinnar starfsánægju, bættrar frammistöðu, aukinna afkasta og minni starfsmannaveltu.

Kynbundin og kynferðislega áreitni er viðvarandi vandamál í atvinnulífinu sem verður að uppræta. Samkvæmt jafnréttislögum hvílir sú skylda á atvinnurekendum að gera sérstakar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir að starfsfólk eða skjólstæðingar verði fyrir kynferðislegri eða kynbundinni áreitni á vinnustað. Mál af þessu tagi eru enn algeng og þörf er á sérstöku átaki á þessu sviði.

Ábyrgð verkalýðshreyfingarinnar er mikil, það er okkar að tryggja að krafan um jafnrétti á vinnumarkaði verði bráðum úrelt. En ábyrgðin snýr einnig að samfélaginu öllu. Það hvernig þjóðfélag við viljum búa við er á ábyrgð okkar allra. Hætta þarf að flokka launafólk niður eftir kynferði og byggja upp samfélag jafnréttis. Ekki má gefa eftir fyrr en fullu jafnrétti, endanlegu jafnrétti er náð.

Kjaramál

Mikilvægt er að öllum sem hafa tök á að vinna sé gefinn kostur á því að stunda atvinnu. Tryggja þarf launafólki mannsæmandi kjör. Nauðsynlegt er að hækka lægstu laun umtalsvert og leitast skal við að jafna launabil á milli fólks með því að hækka lægstu launin í stað þess að lækka þau hæstu.

Draga má úr álagi með styttri vinnutíma auk þess sem afköst starfsfólks aukast hlutfallslega með styttri vinnuviku. BSRB vill að lögfest verði að vinnuvikan sé ekki lengri en 36 stundir. Kannanir sýna að Íslendingar vinna mikið, eða á bilinu 10-15% fleiri vinnustundir en aðrir Norðurlandabúar. Samt sem áður er framleiðni á hverja vinnustund minni en víða annars staðar. Landsframleiðsla á hverja unna vinnustund á Íslandi er fyrir neðan meðaltal OECD-landa. Það veldur lægri þjóðartekjum á mann samhliða lengri vinnudegi og því þarf að snúa við.

Klára verður þá vinnu sem hafin var í kjölfar „Stöðugleikasáttmálans“ sem gerður var á árinu 2009 og miðar að því að skilgreina vinnu og vinnuaðstöðu vaktavinnufólks. Einnig verður að lögfesta að full vinnuvika vaktavinnufólks verði 80% af vinnutíma dagvinnufólks.

Gera þarf heildarúttekt á starfsháttum vinnustaða og aðbúnaði launþega. Sérstaklega þarf að endurskoða stöðu vaktavinnufólks, lög um lögbundinn hvíldartíma og sjá til þess að álag starfsmanna sé ekki óhóflegt.

Vísitölubinding neytendalána, svo sem húsnæðislán heimilanna, verður að afnema. Þar til aðstæður í efnahagslífinu leyfa fullt afnám verðtryggingar verður að setja einhverjar hömlur eða þak til að milda áhrif verðtryggingar til hækkunar á höfuðstóli lána. Nauðsynlegt væri að koma slíku þaki á nú þegar til að koma í veg fyrir að skuldir heimilanna haldi áfram að fara stöðugt hækkandi.

Huga þarf vel að fólki sem af einhverjum ástæðum missir vinnuna. Sérstaklega þarf að huga að langtímaatvinnulausu fólki svo það einangrist ekki félagslega og efnahagslega. Sporna þarf við því að fólk dvelji

lengi í atvinnuleysisbótakerfinu. Setja þarf meiri kraft í að koma fólki sem fyrst aftur út á vinnu- markaðinn því eftir því sem fólk er lengur á atvinnuleysissskrá þeim mun erfiðara er fyrir það að snúa aftur út á vinnu- markaðinn.

Kjaramál

- » Að þær kjaraskerðingar sem opinberir starfsmenn hafi orðið fyrir frá 2009 gangi nú þegar til baka
- » Að lögfest verði að vinnuvikan sé ekki lengri en 36 stundir
- » Að tafarlaust verði lokið þeirri vinnu er varðar vaktavinnu sem tilgreind er í framkvæmdaáætlun stöðuleikasáttmálans frá 2009
- » Að lögfest verði að full vinnuvika vaktavinnufólks verði 80% af vinnutíma dagvinnufólks.
- » Að stjórnvöld taki til endurskoðunar útreikninga á vísitölu og haldi verðbólgunni niðri eins og kostur er
- » Að stjórnvöld leggi tafarlaust fram raunhæfa aðgerðaráætlun um afnám verðtryggingar
- » Að kjarasamningur taki við af kjarasamningi

Lífeyrismál

Lífeyriskerfi Íslendinga stendur á sterkum grunni byggðum á þremur stöðum: Opinberu almannatryggingakerfi, atvinnutengdum lífeyrissjóðum með skylduaðild og fullri sjóðsöfnun og frjálsum lífeyrissparnaði. Styrkur íslenska kerfisins felst að stórum hluta í sjóðsöfnun en með því er átt við að eignir eru lagðar fyrir jafnóðum og réttinda er aflað til greiðslu lífeyris síðar. BSRB leggur ríka áherslu á að því við þessu fyrirkomulagi verði ekki hróflað.

Endurskoðun á samspili almannatrygginga og greiðslna úr lífeyrissjóðum verður að fara fram. Hærri greiðslur frá lífeyrissjóðum leiða til lægri greiðslna almannatrygginga og frítækjumörk eru mismunandi fyrir ólíkar gerðir tekna. Samræma þarf kerfið og einfalda án þess að gengið verði á rétt fólks.

Ríkissjóður verður að standa við skuldbindingar sínar við

lífeyrissjóði opinberra starfsmanna. Ekki má hrófla við þegar áunnum réttindum opinberra starfsmanna og að allar breytingar á lífeyrismálum verða að vera unnar í fullu samráði við samtök þeirra. Núverandi vandi A- og B-deilda LSR verður að vera leystur á þann veg að inngreiðslur vegna skuldbindinga ríkisins í B-deild verði að veruleika og iðgjald í A-deild verði hækkað eins og lög mæla fyrir um.

BSRB hafnar því að núverandi vandi A-deildar verði leystur með réttindaskerðingum af einhverjum toga eða með því að möguleg ný deild með breyttum forsendum verði nýtt til að rétta af hallann.

Nýskipan í lífeyrismálum kallar á heildarendurskoðun launa opinberra starfsmanna. Launakannanir hafa sýnt fram á að munurinn á launum starfsmanna á almenna og opinbera vinnumarkaðnum er um 20%.

Því hefur einnig verið haldið fram að á heildina litið jafn-ist ævitekjur opinberra og almennra starfsmanna út á elliárunum. Hins vegar sést af útreikningum að þegar ævilaun

eru borin saman bera opinberir starfsmenn skarðan hlut frá borði. Nýskipan í lífeyrismálum mun þannig óhjákvæmilega kalla á heildarendurskoðun launamála opinberra starfsmanna.

Lífeyrismál

- » Að endurskoðun á samspili lífeyris og almannatrygginga fari fram
- » Að dregið verði úr tekjutengingu bóta og lífeyrisgreiðslna
- » Að ríkissjóður og sveitarfélög standi við skuldbindingar sínar gagnvart lífeyrissjóðum opinberra starfsmanna
- » Að tryggt verði að lífeyrisréttindi opinberra starfsmanna verði ekki skert þegar til framtíðar er litið

Menntamál

Það eru grundvallar mann-
 réttindi að allir landsmenn
 eigi jafnan rétt til náms. Jöfn
 tækifæri til menntunar er hornsteinn
 hvers samfélags þar sem jöfnuður
 fólks er hafður að leiðarljósi. Tryggja
 verður grunnmenntun allra og fjöl-
 breytta menntunarmöguleika að
 skyldunámi loknu.

Menntun leiðir til jafnari tækifæra
 og menntun skilar sér í hærri tekjum
 og stuðlar að því að fólk endist lengur
 á vinnumarkaði. Menntun stuðlar
 að framförum og hærra atvinnustigi.
 Menntun leiðir þannig beint af sér
 auknar tekjur fyrir ríkið og þannig er
 menntun grundvallarforsenda fyrir
 sjálfbærum hagvexti. BSRB leggst því
 alfarið gegn því að skólagjöld séu lögð
 á í opinberum námsstofnunum.

BSRB bendir á mikilvægi þess að
 sí- og endurmenntun verði eflid. Sí-
 og endurmenntun gegnir mikilvægu
 hlutverki í að endurhæfa fólk svo
 það geti leitað á ný mið á vinnu-
 markaðnum. Menntunarmiðstöðvar
 um allt land hafa gegnt mikilvægu
 hlutverki við að færa aukna menntun

til launafólks og hefur starf þeirra
 skilað fjölmörgum sem misst höfðu
 starf sitt aftur út á vinnumarkaðinn.
 Fjármunum sem varið er í menntun
 munu ávallt skila sér til baka sig þegar
 til lengri tíma er litið.

Hagur atvinnurekenda og
 launafólks af því að tryggja aðgengi
 allra að menntastofnunum er ótví-
 ræður. Verkalýðshreyfingin hefur því
 mikilvægu hlutverki að gegna í þróun
 menntamála á Íslandi. Gott sam-
 starf hefur verið á milli stjórnvalda,
 atvinnurekenda og launþegahreyinga
 um menntamál á undangengnum
 árum og efla verður það samstarf
 frekar.

Fram til þessa hefur gjarnan verið
 lögð of mikil áhersla á bóknám á
 framhaldsstigi sem hefur valdið því
 að sértækari greinar með sérþjálfuðu
 starfsfólki hafa oft setið á hakanum.
 Auka þarf samvinnu á milli atvinnu-
 lífs og menntastofnanna enn frekar.
 Þannig má sporna við skorti á fag-
 menntuðu starfsfólki.

Tryggja verður þeim sem litla eða
 enga menntun hafa möguleikann á

Því að hljóta menntun eða fræðslu sem nýtist þeim í starfi eða til atvinnuleitar. Sveigjanleiki til náms verður einnig að vera nokkur svo að sem flestir geti nýtt sér möguleikann til menntunar hvenær sem er á lífsleiðinni. Í því samhengi verður að verja meiri fjármunum til að efla kvöld- og helgarskóla, sumarskóla, starfsþjálfun og hvers kyns nám sem fólk getur stundað samhliða hefðbundnum vinnutíma.

Tryggja verður námsmönnum viðunandi framfærslu á meðan námi stendur. Efla verður Lánasjóð íslenskra námsmanna, hækka lánsfjárhæðir og taka tekjuskerðingar til endurskoðunar. Stefna skal að því að taka upp styrkjakerfi námsmanna í framtíðinni í stað núverandi fyrirkomulags. Á meðan námsmönnum er ekki tryggð viðunandi framfærsluupphæð á námstíma sínum búum við ekki við fullt jafnrétti til náms.

Menntamál

- » Að tryggð verði þau grundvallar mannréttindi að allir landsmenn hafi jafnan rétt til náms
- » Að námsmönnum sé tryggt aðgengi að fjármagni til framfærslu á námstíma
- » Að opinberum menntastofnunum landsins verði tryggð örugg rekstrarskilyrði
- » Að ekki verði innheimt skólagjöld í opinberum menntastofnunum
- » Að tryggðir verði fjölbreyttir menntunarmöguleikar að skyldunámi loknu
- » Að verk- og starfsnám verði eftt
- » Að áhersla verði lögð á að efla símenntun
- » Að lögð verði áhersla á faglega samvinnu milli menntastofnana og atvinnulífs
- » Að tryggt verði að menntun nýtist sem best í starfi
- » Að öll menntun verði metin til launa

Skattamál

Stjórnvöld hvers tíma þurfa að haga rekstri hins opinbera með skynsömum hætti og rísa þannig undir þeirri ábyrgð sem þeim er falin. Fólk verður að sjá hag sinn í því að greiða skatta og sjá að fjármunum hins opinbera sé vel varið.

Grunnforsenda þess að hægt sé að halda uppi góðu velferðarkerfi er hátt atvinnustig. Þegar allar vinnufærar hendur hafa næga atvinnu aukast tekjur ríkisins og fyrir þær tekjur rekum við sameiginlega almannaþjónustuna. Þessum markmiðum verður ekki náð með of hárrí skattlagningu heldur fremur sanngjörnum álögum á launafólk.

BSRB leggur áherslu á að skattkerfið sé nýtt sem jöfnunartæki. Reka á skattkerfið og um leið velferðarkerfið með því hugarfari að fólk greiði inn eftir efnum en taki út eftir þórfum. Þeir sem betur eru stæðir ættu að bera meiri byrðar en hinir sem verr eru staddir. Samstaða þarf að nást um þessa hugsun í rekstri hins opinbera og hafa samstöðu og jöfnuð fólks að leiðarljósi.

Mikilvægt er að álögur á þá sem minnstar hafa tekjurnar verði ekki of miklar. Skattbyrði fólks verður að taka mið af framfærslubyrði og vera réttlát. Ein leið til þess væri að taka tillit til persónuafsláttar fjölskyldna sem heildar.

Koma verður til móts við fjölskyldufólk með endurskoðun á fyrirkomulagi barnabóta og hækka greiðslur til barnafólks.

BSRB er fylgjandi þrepaskiptingu í skattkerfinu en slíkt verður að taka mið af skerðingum bótamegin. Einnig leggst BSRB gegn tekjutengingu bóta og lífeyrisgreiðslna og leggur einnig til að dregið verði sem mest úr tekjutengingum í skattakerfinu. Ekki er hægt að tekjutengja bæði skatta og bætur.

Leitast á við að hafa skattkerfið einfalt og auðskilið fyrir leikmenn jafnt sem lærða. Einfalt og auðskilið skattakerfi er farsælasta leiðin til að tryggja að skattheimtur verði sem bestar. Skattayfirvöld ættu því að leitast við að einfalda skattkerfið.

Ýmiskonar jaðarskattar geta verið

Skattamál

- » Að skattakerfið verði nýtt til lífskjarjöfnunar
- » Að skattakerfið komi til móts við þá sem minni tekjur hafa
- » Að skattkerfið sé þrepaskipt
- » Að persónuafsláttur hækki, taki tillit til fjölskyldustærðar og nýttist þannig til lífskjarjöfnunar.
- » Að dregið verði úr tekjutengingum bóta í skattkerfinu
- » Að fyrirkomulag barnabóta verði endurskoðað og greiðslur hækkaðar
- » Að skattkerfið sé einfalt og auðskilið
- » Að skattar standi undir kostnaði við almannaþjónustu
- » Að ekki komi til skattlagning á inngreiðslu séreignsparnaðar
- » Að áhersla verði lögð á samræmdar húsnæðisbætur
- » Að skattaeftirlit verði eft enn frekar
- » Að auðlindaskattar verði nýttir í þágu almennings
- » Að virðisaukaskattur á nauðsynjavörur verði lækkaður eða afnuminn eftir atvikum
- » Að styrkir úr styrktar- og sjúkrasjóðum verði undanþegnir skatti

Þyngjandi og leggjast mjög misjafnlega á fólk eftir efnum og aðstæðum. Aukin gjaldtaka fyrir þjónustu hins opinbera er þróun sem verður að snúa við. Fyrir þarf að leggja skýr stefna stjórnvalda varðandi fyrir hvaða þætti velferðarþjónustunnar sé réttlæt看legt að innheimt sérstakt gjald fyrir. Tryggja verður jafnan aðgang fólks að þjónustu hins opinbera.

Mikilvægt er að koma nýju húsnæðisbótakerfi í gagnið. Unnið hefur verið að útfærslu á nýju húsnæðisbótakerfi sem leggur af sérstakar vaxta- og leigubætur og jafnar þannig styrki til þeirra sem eiga sitt húsnæði og þeirra sem eru á leigumarkaði. Æskilegt er að jafna rétt til húsnæðisbóta eftir búsetuformi nú þegar.

BSRB er hlynnt auðlindaskatti og telur að greiða eigi fyrir nýtingu auðlinda, hverjar sem þær eru. Bandalagið leggur þó áherslu á að auðlindir verði í almannaeygu en ekki í eigu einkaaðila.

Hækkanir á virðisaukaskatti, vörugjöldum og tollum mega ekki koma til. Slík skattheimta hækkar verðlag sem hefur áhrif á neysluverðsvisitöluna og leiðir til hækkunar á höfuðstól verðtryggðra lána. Afar mikilvægt er að skattahækkanir hafi ekki áhrif á neysluverðsvisitöluna. Leitast skal við að lækka virðisaukaskatt á nauðsynjavörur eða afnema þá eftir atvikum.

BSRB hafnar alfarið öllum hugmyndum um skattlagningu inngreiðslna séreignarsparnaðar.

Umhverfismál

Umhverfisvernd og sjálfbær nýting auðlinda þarf að njóta öflugs stuðnings stjórnvalda, ríkis og sveitarfélaga. Mikilvægt er að sjálfbær nýting náttúruauðlinda verði höfð að leiðarljósi og að sem víðtækust sátt ríki um nýtingu auðlindanna.

Mikilvægt er að stjórnvöld og sveitarfélög haldi áfram uppbyggingu almenningsamgangna svo að þær verði raunhæfur kostur við hlið einkabilsins.

Virk þátttaka einstaklinga, stofnana og fyrirtækja er mikilvæg til að árangur náist í umhverfismálum. Aðeins með þátttöku fólksins sjálfs er hægt að tryggja rétt borgaranna til að búa í umhverfi sem er viðunandi fyrir heilsu og almenna velferð þeirra.

Ríki og sveitarfélög eiga að styðja og vinna í anda hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar, vistvænnar hugsunar og stuðla þannig að efnahagslegri, félagslegri og vistfræðilegri velferð. Efla verður rannsóknir á sviði umhverfis- og auðlindamála auk rannsókna á þróun sjálfbærra nýtingaraðferða.

Aðgangur að hreinu og góðu drykkjarvatni er forsenda lífvænlegrar búsetu og því verða stjórnvöld að leggja ríka áherslu á að vatnsvernd.

Draga verður úr losun gróðurhúsalofttegunda svo sem með því að stuðla að hið opinbera hafi frumkvæði að innleiðingu á umhverfis- og gæðastjórnunarkerfum í stofnanir og fyrirtæki.

Umhverfismál

- » Að umhverfisvernd og sjálfbær nýting auðlinda njóti öflugs stuðnings stjórnvalda, ríkis og sveitarfélaga
- » Að sjálfbær nýting náttúruauðlinda verði höfð að leiðarljósi
- » Að ríki og sveitarfélög styðji og vinni í anda hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar og vistvænnar hugsunar
- » Að dregið verði úr losun gróðurhúsalofttegunda með innleiðingu á umhverfis- og gæðastjórnunarkerfum í stofnanir og fyrirtæki
- » Að rannsóknir á sviði umhverfis- og auðlindamála auk sjálfbærra nýtingaraðferða verði eflar enn frekar

Vinnuvernd

Hagsmunir starfsmanna og vinnuverndarsjónarmið skulu ávallt höfð að leiðarljósi við skipulagningu vinnu. Starfsöryggi, líkamleg og andleg vellíðan á vinnustað, góðar vinnuaðstæður, hóflegur vinnutími og nægt vinnuafl skipta þar mestu máli. Fyrirbyggjandi aðgerðir í vinnuverndarmálum eiga að vera í fyrirrúmi enda koma þær best í veg fyrir að óþarfa hættu eða álag í vinnu.

Tryggja verður að vinnuaðstæður fólks séu í fullu samræmi við lög og reglur. Sú ábyrgð hvílir á herðum vinnuveitenda. Virða verður reglur um hvíldartíma og öryggiskröfur. Einnig er mikilvægt að starfsfólki séu kynntar reglur um vinnuvernd og vinnuveitendur sjái til þess að farið sé eftir þeim.

Mikilvægt er að ríki og stéttarfélög átti sig á mikilvægi þess að gera fólki kleift að snúa aftur á vinnumarkaðinn. Árangur VIRK-starfsendurhæfingarsjóðs hefur skilað umtalsverðum árangri í þeim efnum og ber að efla það góða starf enn frekar.

Stjórnvöld verða að átta sig á því að fjármunum sem varið er í starfsendurhæfingu skila sér margfalt til baka þegar árangurinn er sá að gera fólki kleift að taka þátt á vinnumarkaði. Hluti af þessu er að gera fólki kleift að vinna vinnu þrátt fyrir skerta starfsorku og þá er mikilvægt að bæta aðstöðu og aðgengi vinnustaða í samræmi við sáttmála Sameinuðu þjóðanna.

Vinnuvernd

- » Að hagsmunir starfsmanna og vinnuverndarsjónarmið skulu ávallt höfð að leiðarljósi við skipulagningu vinnu.
- » Að tryggt verði að vinnuaðstæður fólks séu í fullu samræmi við lög og reglur. Sú ábyrgð hvílir á herðum vinnuveitenda.
- » Að reglur um hvíldartíma og öryggiskröfur verði virtar

